

Motion till riksdagen 2011/12:So395

av **Nina Lundström (FP)**

Vård och omsorg på finska

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att utreda möjligheten att stärka rätten till vård och omsorg på finska utifrån tillgång till språkkunnig personal.

Motivering

År 2000 ratificerade Sverige de två centrala folkrättsliga dokumenten om minoritetspolitik: Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Det innebar att Sverige slutligen erkände sina nationella minoriteter och deras språk, men det betydde också ett åtagande att värna om minoriteternas och minoritetsspråkens fortlevnad. Av de fem nationella minoritetsspråk som Sverige erkänner: finska, meänkieli (tidigare kallat tornedalsfinska), samiska, romani chib och jiddisch, är finska det största.

Sverige och Finland har en lång gemensam historia och många har under århundradena valt att flytta mellan länderna, eller inom Sverige som det var fram tills riket klövs 1809. Finska har alltid talats i Sverige sedan tidig medeltid – inte bara i norra Sverige utan också i Bergslagen och i Stockholm. I slutet av 2008 fanns det enligt SCB i Sverige 436 000 personer födda i Finland eller med minst en förälder född i Finland.

Sedan nyåret 2010 finns en generell rätt för individer i hela Sverige att få äldreomsorg på finska, om kommunen har tillgång till språkkunnig personal. Det är ett steg i rätt riktning, och det är dags att utveckla möjligheten samt att ge motsvarande rättigheter gällande annan vård och omsorg.

Mellan två och tre procent av landets äldre befolkning har finska som förstaspråk, och framöver kommer antalet äldre finskspråkiga att öka kraftigt genom den sverigefinska befolkningens demografiska struktur.

Fel! Okänt namn på

När personer blir äldre och minnet börjar svikta tappar många de språk som inte är modersmålet. Den som har glömt svenskan och hamnar på ett äldreboende där det inte finns andra finsktalande bland personalen eller övriga boende försätts i ett tillstånd av total språklig isolering med stort mänskligt lidande som följd. Efterfrågan på äldreomsorg med finskspråkig profil ökar därför snabbt. Redan i juni 2001 redovisade Socialstyrelsen i ett uppdrag att det inte behöver medföra större kostnader att erbjuda en anpassad äldreomsorg.

Ett bra sätt att tillgängliggöra informationen är att inrätta kommunala äldreombud som kan hjälpa äldre personer och deras anhöriga med frågor som rör vård och omsorg. Dessa bör besitta minoritetskompetens så att de kan bistå äldre personer och deras anhöriga även i frågor som rör vård och omsorg på finska språket.

Inom vården och omsorgen ställs den enskilda människan inför situationer där han eller hon ska sätta ord på sina djupt personliga förhållanden. Individen ska tala om sina problem eller berätta om kroppsliga eller psykiska symptom inför vårdgivaren eller socialtjänsten. I dessa sammanhang är det särskilt viktigt att kunna använda sitt modersmål. Samma rättighet som nu gäller äldreomsorgen borde alltså utvidgas till dessa områden. En självklar förutsättning är att den finsktalande anställde har den yrkeskompetens som krävs för att möta individen i hans eller hennes situation.

För att detta ska få genomslag i praktiken måste det offentliga också underlätta för alternativ med språkprofil att etablera sig. Tre saker är grundläggande: etableringsfrihet för alternativen, valfrihet för den enskilde och tillgång till information så att den enskilde kan utnyttja sin valfrihet.

Därför är alliansens valfrihetsreformer inom vård och omsorg särskilt viktiga för finsktalande. Lagen om valfrihetssystem (LOV), som genomförts i flera kommuner, har gjort det mycket lättare för den enskilde att välja privata alternativ med språkprofil.

För att ytterligare underlätta för finsktalande bör detta utredas så att möjligheten finns i hela landet att få vård och omsorg på finska inom verksamheter där det finns finsktalande personal.

Stockholm den 30 september 2011

Nina Lundström (FP)